

Elektroonikaseadmete utiliseerijate seire kokkuvõte

Andmekaitse Inspeksioon viis juunis 2014 läbi seire, et saada ülevaade isikuandmete töötlemise olukorrast elektroonikaseadmete ja elektroonikaromude utiliseerimise teenust (jäätmekäitlusteenus) osutavates ettevõtetes. Vaatluse all olid andmete (sh isikuandmete) salvestamist ja taasesitamist võimaldavaid seadmeid, nagu laua- ja sülearvutid, tahvelarvutid, nutitelefonid, välised mäluseadmed (CD-ROM, mälupulk, väline kõvaketas), salvestamist võimaldavad kaamerad, navigeerimisseadmed jms.

Eelnevalt mainitud seadmed võivad olla isikuandmeid sisaldavateks teabekandjateks. Seega võib utiliseerimine kaasa tuua ka isikuandmete töötlemise, kui enne utiliseerimist ei ole teabekandjal olevaid isikuandmeid kustutatud. Isikuandmeteks on nii elektroonilistes dokumentides olevad isikut tuvastada võimaldavad andmed, aga ka fotod, millele on konkreetne inimene jäädvustatud. Isikuandmeid võivad sisaldada ka helisalvestised jm failid.

Andmekaitse Inspeksioon saatis 10-le jäätmekäitlusteenust osutavale ettevõttele küsimustiku, millele vastas 7 ettevõtet. Kahe ettevõtja sõnul ei käitle ega utiliseeri nad ise elektroonikaseadmeid ja –romusid. Jäätmed võetakse vastu ja antakse edasiseks käitlemiseks üle vastavat jäätmeluba omavale ettevõttele (lepinguline koostööpartner).

Kas te osutate jäätmekäitlusteenust elektroonikaseadmetele?

Neli ettevõtet vastasid, et osutavad elektroonikaseadmete jäätmekäitlusteenust. Ühe ettevõtja sõnul ei tegele nad elektroonikaseadmete utiliseerimisega, vaid taaskasutamisse suunamisega. Siiski tõdes ettevõtte oma vastuses, et nendeni jõuavad ka seadmed (arvuti kõvakettad), milles võib olla tundlikku informatsiooni. Sellisel juhul kirjutab ettevõtte kõik taaskasutusse suunatud kõvakettad vabavaralise programmiga kolmel erineval moel üle. Utiliseerimisse minevad seadmed annab ettevõtte üle lepingulistele koostööpartneritele.

Kas teil on välja töötatud isikuandmeid sisaldavate teabekandjate jäätmekäitluseks kindel praktika või kord?

Neljast elektroonikaseadmete jäätmekäitlusteenust osutavast ettevõttest kaks vastasid, et neil on vastav kord olemas. Ühe ettevõtte sõnul andmekandjad ehk arvuti kõvakettad ja välised mäluseadmed purustatakse. Üks ettevõtte vastas, et neil ei ole eraldi isikuandmeid sisaldada võivate seadmete jaoks käitluskorda kehtestatud.

Kas ja kuidas on tagatud jäätmevaldaja või tarbija informeerimine, et elektroonikaseadmetest tuleks enne jäätmekäitlejale üle andmist kõik andmed, sh isikuandmed kustutada?

Ühe ettevõtte sõnul jõuavad suuremas osas elektri- ja elektroonikajäätmed nende juurde läbi koostööpartnerite, kes muuhulgas tegelevad elektroonikaseadmete kogumisega ettevõtelt ja eraisikutelt. Klientidega, kes pöörduvad ettevõtte poole otse, sõlmitakse jäätmekäitlusleping, kus muuhulgas lepitakse kokku, et elektroonilised teabekandjad hävitatakse mehaanilisel viisil ning välistatakse seadmete sattumine järelturule. Enne elektroonilise teabekandja üleandmist käitlemiseks informeeritakse klienti isikuandmete kustutamise vajadusest oma teabekandjatest.

Ülejäänud (3) vastustest selgus, et jäätmekäitleja jäätmevaldajat või tarbijat isikuandmete kustutamise vajadusest ei informeeritud. Mitteinformeerimist põhjendati sellega, et utiliseerimise käigus hävitatakse seadmed füüsilisel teel (purustatakse).

Kuidas on jäätmekäitlemise käigus tagatud andmete hävitamine?

Kõik neli ettevõtet vastasid, et elektroonikaromud võetakse lahti alikomponentideks ja hävitatakse füüsilisel teel (purustatakse).

Kas teil on olemas ja dokumenteeritud jäätmekäitluse andmeturbeprotsess?

Neljast vastanud ettevõttest kahel on jäätmekäitluse andmeturbeprotsess kirjeldatud. Ühe ettevõtte sõnul tegutsevad nad lähtudes keskkonnajuhtimissüsteemist ISO 14001:2004, mis välistab andmete sh isikuandmete lekkimise utiliseeritavatest elektroonikaseadmetest. Sellest tulenevalt neil eraldi andmeturbeprotsessi kirjeldatud ei ole.

Kas te pakute elektroonikaseadmetele uuskasutusteenust?

Kuigi jäätmeseaduses selline mõiste kui *uuskasutus* puudub, soovis Andmekaitse Inspektsioon küsimusega saada teavet, kas elektroonikaseadmete käitlejad suunavad seadmed korduvkasutusse tervikseadmetena (nn uuskasutus). Vastanud ettevõtted uuskasutusteenust ei paku. Põhjenduseks toodi näiteks, et elektroonikaseadmete tehnilised- ja välised tingimused ei võimalda seadmete uuskasutust. Küll aga osutatakse korduskasutuse (jäätmete taaskasutusmoodus) teenust, kus elektroonikaseadmete komponente kasutatakse nende esialgsel otstarbel.

Kas enne jäätmekäitlusteenuse osutamist sõlmib jäätmekäitleja tellijaga lepingu, milles on muu hulgas fikseeritud jäätmekäitleja konfidentsiaalsuskohustus?

Kahe vastanud ettevõtte sõnul sõlmitakse tellijaga jäätmekäitlusleping, mis sätestab ka konfidentsiaalsuskohustuse. Ülejäänud kaks ettevõtet vastasid, et konfidentsiaalsuskohustust sisaldavad lepingud sõlmitakse kliendi soovil. Samas märgiti, et konfidentsiaalsuskohustusega lepingud sõlmitakse alati riigiasutustega.

Kokkuvõtvalt jääb Andmekaitse Inspektsioon teabekandjate nagu arvutid, sülearvutid, välised kõvakettad utiliseerimistoimingutega rahule. Samas ei andnud seire vastuseid, kuidas toimub näiteks nutitelefonide ja tahvelarvutite käitlemine.

Inspektsioon näeb mõningast probleemi jäätmekäitleja ja jäätmevaldaja vahelistes lepingutes, kus seire vastustele tuginedes ei ole alati fikseeritud jäätmekäitleja konfidentsiaalsuskohustus. Inspektsioon soovib jäätmekäitlejatel mõelda elektroonikaseadmete valdaja informeerimise vajadusele, mis suunaks neid enne elektroonikaseadme üleandmist sealt eelnevalt kõik andmed kustutama.

Seire kokkuvõttest tulenevalt peab inspektsioon vajalikuks koostada avalikkusele juhendmaterjal, kus selgitatakse organisatsioonidele ja eraisikutele, kuidas kustutada seadmetest enne realiseerimist (müük, jäätmekäitlejale üle andmine) andmeid nii, et andmed sh isikuandmed ei ole enam kasutatavad.